

GÖTEBORGS UNIVERSITET

UTBILDNINGS – OCH FORSKNINGSNÄMNDEN FÖR LÄRARUTBILDNING

Villkor och strategier för elevens lärande och måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet

Linda Eriksson

Examensarbete i lärarutbildningen/ LAU 690 VT 2012

Handledare: Sofia Persson

Examinator: Karl Malmqvist

Rapportnummer: VT12-2480-19

Titel: Villkor och strategier för elevens lärande och måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet

Författare: Linda Eriksson

Termin och år: Vårtermin 2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Sofia Persson

Examinator: Karl Malmqvist

Rapport nummer: VT12-2480-19

Abstract

Bakgrund: Gymnasieelevers måluppfyllelse är en ofta diskuterad fråga. Inte minst införandet av en ny läroplan, Gy 11, hösten 2011 aktualiserar frågor om vad som påverkar elevers möjlighet att nå uppsatta kunskapsmål.

Syfte och frågeställningar: Syftet med föreliggande examensarbete är att belysa villkor och strategier för elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet. Analysen bygger på forskning samt intervjuer med lärare och elever på frisörprogrammet. Arbetets frågeställningar är:

- Vilka förutsättningar menar elever respektive lärare behövs för att elever ska uppnå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet?
- Vilka strategier använder lärare för att elever ska uppnå kunskapsmålen?
- Vilken påverkan har skolan som organisation, enligt lärare och elever, för lärarnas situation och elevernas kunskapsutveckling?

Metod: För att besvara syfte och frågeställningar har forskning och intervjuer använts. Intervjuundersökningen omfattar totalt fem halvstrukturerade intervjuer, tre enskilda intervjuer med lärare och två gruppintervjuer med fem respektive sex elever.

Resultat: Intervjuer och forskning visar att lärande förutsätter att eleven erfar motivation samt en miljö som stödjer elevens lärande. Det pedagogiska ledarskapets utgångspunkt bygger på att lärare arbetar för att skapa en god relation med eleven, vilket lärare framhåller kan vara problematiskt när eleven inte är motiverad till att lära. Lärarna uppger att de använder olika strategier för att nå elevers skilda behov samt motivera eleverna. En central strategi är att verklighetsanpassa undervisningen. Studien visar att strategin, trots goda intentioner, också kan medföra risker för lärande och motivation hos eleven. Även skolorganisationen kan fungera begränsande i och med ens ansvarsfördelning som begränsar lärarens autonoma arbete samt elevens lärande. Resultatet visar också att det kan finnas risk för att elevens lärande nedprioriteras i relation till ekonomiskt vinst.

Nyckelord: Lärandets villkor, motivation, miljö, måluppfyllelse, det pedagogiska ledarskapet, skolan som organisation.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	2
Teori och tidigare forskning	2
Lärandets villkor	2
Det pedagogiska ledarskapet	3
Skolan som organisation	5
Sammanfattning och motivering av studien	6
METOD	7
RESULTAT	10
Lärandets villkor	10
Det pedagogiska ledarskapet	12
Skolan som organisation	14
Frisörprogrammet i relation till Gy 11	15
SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	16
Frisörprogrammet i relation till Gy 11	17
REFERENSER	19
BILAGA 1 Informationsbrev till lärare	20
BILAGA 2 Informationsbrev till elever	21
BILAGA 3 Intervjuguide till lärare	22
BILAGA 4 Intervjuguide till elever	23

INLEDNING

Hösten 2009 påbörjade jag min lärarutbildning. Lärarutbildningen avsåg yrkeslärare på gymnasieskola med inriktning frisör. Redan tidigt skapades ett intresse för lärande teorier och hur människor utvecklar kunskap. Hösten 2011 reformerades gymnasieskolan, en ny läroplan, Gy 11, trädde i kraft. Dessa faktorer väckte frågan om vad som påverkar elevens lärande och möjligheter till måluppfyllelse inom det aktuella ämnet.

Skolverket (2011) redogör för gymnasiereformens mål. Det första målet är att eleverna skall bli väl förberedda för kommande yrke samt vidare högskolestudier. Specialisering skall öka utan att generella kompetenser minskar, vilket skall uppnås genom att karaktärsämnen får mer tid i utbildningen. Dessa ska samspela med de gymnasiegemensamma ämnena. Elevers förståelse skall vidgas genom interaktionen mellan de olika ämnena. Elevers färdigheter innebär att elever kan möta arbetslivets krav på yrkeskompetens. Reformens andra mål är att alla elever ska nå kunskapsmålen och att så få elever som möjligt ska hoppa av skolan. Reformen, Gy 11, tydliggör målen i form av ökad kompetens. Det tredje målet är att utbildningarna ska vara likvärdiga, att elever ska känna en trygghet med sin utbildning och sin skola samt att utbildningen ska leverera efterfrågad kunskap, vilken i sin tur ska vara nationellt kvalitetssäkrat av skolverket. Reformens fjärde och sista mål är att studievägar och styrdokument ska vara tydliga. Utbildningens innehåll och yrkesutgång ska tydligt belysas för elever, föräldrar och avnämare, dvs. företag och högskolor som tar emot gymnasieeleverna under utbildningen samt efter avslutad gymnasieutbildning. Lärarna ska ha ett tydligt stöd av styrdokumentet. Gymnasieskolan förväntas uppfylla de säkerhetskrav som åligger för att kvalitetssäkra elevens lärande och måluppfyllelse. ”Yrkesutbildningarna ska förbereda eleverna för kommande yrkesverksamhet så att de kan börja jobba direkt efter gymnasieskolan” (Skolverket, 2011, s.12).

Min inriktning är, som ovan redan beskrivet, frisörämnet varvid jag också har valt att studera examensmålen för hantverksprogrammet frisör, vilka innebär att eleven ska utveckla fakta och förståelse, dvs. utveckla kunskaper om material och tekniker och förståelse över hur dessa ska relateras till yrkesprofessionen. Eleven ska samtidigt utveckla yrkesfärdigheter, som vid genomförandet används på ett yrkesmässigt sätt samt kunna redovisa teori och praktik i form av skriftliga och muntliga framställningar. Vidare ska eleven utveckla värderingsförmåga och ett kritiskt förhållningssätt, servicekunnande och kunna relatera arbetet och dess ekonomiska aspekt i relation till vad som motsvarar branschens grundläggande krav på kvalitet (Skolverket, 2011, s.128-129). Elevers måluppfyllelse är ofta en diskuterad fråga vilket aktualiserar arbetets frågor om vad som påverkar elevens lärande och möjligheter att nå uppsatta kunskapsmål.

Dispositionen av uppsatsen är följande: inledningsvis presenteras uppsatsens syfte och frågeställningar. Detta följs av tidigare forskning om uppsatsens centrala teman vilka är lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet och skolan som organisation. Dessa teman kommer sedan att belysas genom intervjuer med tre frisörlärare och två elevgrupper, med respektive fem och sex frisörelever, för att visa på villkor och strategier för elevers måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet. Det mest framträdande i undersökningen kommer att behandlas i metoddelen. I resultatkapitlet kommer intervjuerna med lärare och elever att analyseras i anknytning till tidigare forskning. Avslutningsvis görs en sammanfattande diskussion där slutsatsen summeras samt relateras till Gy 11.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med föreliggande examensarbete är att belysa villkor och strategier för elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet. Analysen bygger på forskning samt intervjuer med lärare och elever på frisörprogrammet. Arbetets frågeställningar är:

- Vilka förutsättningar menar elever respektive lärare behövs för att elever ska uppnå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet?
- Vilka strategier använder lärare för att elever ska nå kunskapsmålen?
- Vilken påverkan har skolan som organisation, enligt lärare och elever, för lärarnas situation och elevernas kunskapsutveckling?

TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel behandlas uppsatsens centrala teman som belyser villkor för gymnasieelevers lärande och huruvida eleverna uppnår de kunskapsmål som finns preciserade i läroplanen. De aktuella teman är lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet och skolan som organisation.

Lärandets villkor

Lärande är ett komplext begrepp och det finns olika teorier om vad lärande är och hur det sker. Peter Gärdenfors gör följande försök att reda ut begreppet lärande och dess betydelse genom att hänvisa till *MIT Encyclopedia of Cognitive Science*: ”betingning, färdighetsträning, att skapa minnen, att forma kognitiva kartor, induktion, logiskt resonerande, att skapa schematisk kunskap, kategorisering, att skapa analogier, att lära sig språk och att imitera” (Gärdenfors, 2010, s.27-28).

Enligt Jean Piaget startar människans lärprocess redan från födelsen, från den tidiga barndomens sensoriska - motoriska början, och fram till den vuxna människans abstrakta tänkande. Yttre verksamheter omkring människan påverkar den enskilda människan till ett visst beteende. Människan utvecklar ett adaptivt beteende. Med det menas ett sådant beteende som anpassar sig till de yttre omständigheterna och som organiserar och omorganiserar människans tankar och handlingar (Piaget, 2008, s.8).

Piaget menar att varje människa har behov, dels av fysisk och dels av själslig karaktär. Behovens karaktär förändras ständigt efter människans fysiska och mentala utveckling. Behoven styr på så vis människans beteende. Människans handlande i form av rörelser, tankar och känslor svarar mot ett behov, där syftet är att nå jämvikt mellan människans inre (sjäsliga) och yttre (fysiska) miljö (Piaget, 2008, s. 16-17).

Vidare framhåller Piaget att människans mentala och själsliga utveckling, dvs. människans intellektuella förmåga är påverkad av den socialpsykologiska miljö som människan lever i. Miljön kan vara hemmet, föräldrar, kompisar, skolan, lärare mm. Oavsett i vilken miljö som människan befinner sig i påverkas människans intellektuella utveckling på olika sätt (Piaget, 2008, s. 8).

Enligt Johan Asplund anses människan vara nyfiken och intresserad till sin natur och lever upp i samspel med sin miljö. Asplund menar att människan har en allmän benägenhet att respondera på stimuli (Asplund, 2010, s.33-34). Stimulan avses framkalla en kroppslig reaktion, vilken kan vara själslig eller fysiskt tillfredsställande.¹

Enligt Gärdenfors är det i interaktionen mellan det inre och det yttre lärandet, i samspel med omgivningen, som människans lärande tar form. Förståelse utvecklas när människan kan se samband mellan olika verksamheter samt att motivation och förståelse är centrala faktorer för effektivt lärande (Gärdenfors, 2010, s.35). Motivation är ett inre behov som ligger bakom ett potentiellt beteende och kommer inifrån och drivs av lusten, en önskan att pröva något som skänker nöje eller tillfredställelse till det inre själsliga.² Förståelse innebär att människan kan göra kopplingar mellan informellt, vardagligt lärande och formellt, skolrelaterat lärande (Gärdenfors, 2010, s.35).

Enligt Roger Säljö's tolkning av Vygotskijs teorier om lärande, är språket människans viktigaste redskap och används som ett medierande verktyg när det gäller att kommunicera med sin omgivning och sig själv. Säljö menar att språket och kommunikationen är av störst betydelse för individens utveckling av kunskaper och färdigheter. Lärandet sker i ett samspel mellan individen och samhället, där språket är en länk mellan den yttre kommunikationen och det inre tänkandet och människans tidigare erfarenheter utgör en bas för människans intellektuella förmåga. Vidare framhåller Säljö att kunskap skall byggas utifrån de tidigare erfarenheter som människor har med sig. Genom upplevelser rekonstruerar människan sociala processer och relationer och kan dra slutsatser om hur de ska handla (Säljö, 2005, s.109-130). Detta synsätt kan liknas vid Piagets diskussion om adaptivt beteende varvid människan omformar sitt beteende efter sin omgivning (Piaget, 2008, s.129).

Elevens lärande villkor förutsätter att hon/han utifrån tidigare erfarenheter från sin miljö utvecklar kunskap och förståelse för hur saker och ting hänger samman (Carlgren & Marton, 2004, s.129).

Lärares förståelse för elevens tidigare erfarenheter, lärares omsorg, intresse och uppmuntran har ofta positiva effekter för elevens självuppfattning. Detta menar Jan Håkansson kan kopplas till Piagets teorier om att skapa jämvikt mellan det yttre och inre lärandet. Genom att läraren försöker skapa förtroendefulla relationer till eleven och anpassar uppgifter och undervisningen till elevens behov kan läraren bidra till jämvikt hos eleven (Håkansson, 2011, s.14-15, 29).

Det pedagogiska ledarskapet

Enligt Ann- Marie Kveli ska varje elev få möjligheter att utveckla kunskaper och färdigheter och utifrån upplevelser skapa nya erfarenheter. Läraren är, i detta avseende, mycket betydelsefull i det sociala samspel som uppstår mellan elev och lärare. Vidare framhåller Kveli att det är viktigt att läraren har en god kännedom om sin egen personlighet och hur den

¹ Norstedts. Svenska Ordbok. (2003). Sökord: stimuli, stimulan, s.1081.

² Norstedts. Svenska Ordbok. (2003). Sökord: motivation, s. 718, lust, s. 656.

förhåller sig gentemot eleverna samt att läraren har ett intresse av att lära ut och förmedla kunskap till eleverna. Ytterligare menar Kveli att läraren bör vara öppen för att vidare utveckla sina egna kunskaper för att kunna möta elevens behov samt att läraren utifrån värdegrund och överordnade intentioner kan anpassa undervisningen till eleven (Kveli, 1994, s.81-85, 132-133).

Lärarens förmåga att se den enskilde elevens behov innebär att läraren har en förståelse för lärandeaspekter som ”uppmärksamhet, minne, kunskap, förståelse, emotion, motivation, inlevelseförmåga, metakognition, självkontroll, evolution, kognitiv utveckling” (Gärdenfors, 2010, s.23).

Silwa Claesson framhåller även lärarens intuitiva förmåga att kunna se var eleven befinner sig i sin personlighets – och kunskapsutveckling. Det krävs att läraren är närvarande i stunden, att hon/han ser och hör vad som sägs och sker samt att hon/han även förstår hur de olika delarna av situationen hänger samman med helheten och därmed anpassar undervisningen och kunskapen till elevens behov i den aktuella stunden (Claesson, 2009, s.109-125).

Säljö menar att språket är det viktigaste redskapet när det gäller att kommunicera med sin omgivning vilket betyder att språket är nyckeln för läraren att använda i sin kommunikation med eleven (Säljö, 2005, s.119). Lars Lindström menar att redan Sokrates betonade språkets roll för inläring samt förespråkade en samtalsmetod som han kallade för den majevtiska metoden. Denna metod gick ut på att föra samtal i form av dialoger med enskilda elever eller i form av seminarium. Avsikten med den majevtiska metoden var att eleven genom prövning i form av väl ställda frågor och analytisk reflektion samt samtal skulle ” nå insikt i väsentliga idéer, t.ex. rättvisa, vänskap, mod, måttfullhet, fromhet och god moral” (Lindström, 2005, s.47-76).

Kveli menar att i undervisningen förväntas det av läraren att hon/han använder sig av varierande undervisningsmetoder för att möta elevers olika behov. Det finns emellertid en problematik kring att anpassa undervisningen efter den enskildes tidigare erfarenheter och kunskapsnivå eftersom det i en klass finns många elever med olika behov för läraren att möta. Det ställer krav på läraren att vara beredd på det oförutsägbara (Kveli, 1994, s.81-87).

Gunnar Sundgren menar att Deweys teorier om lärande grundade sig på att människan är en social varelse som har behov av att samspela och kommunicera med andra samt att människans instinkt är att vilja undersöka och göra saker som är av intresse. Dewey förespråkade en aktivitetspedagogik vilken har kopplats samman med begreppet ”learning by doing” (Sundgren, 2005, s.90). Tomas Englund's tolkning av Dewey framhåller att när skolarbetet bygger på aktivt arbete, i form av att eleven utforskar och använder material och verktyg, skapar det motivation och lust samtidigt som eleven utvecklar kunskap (Englund, 2009, s.241-242). I likhet med Englund menar Sundgren att praktiskt arbete omsätter elevens tanke till handling, det aktiva arbetet förutsätter ett aktivt tänkande. Vidare framhåller Sundgren att den undervisning som Dewey förespråkade har en tydlig avsikt för varje elev, dvs. att eleven ska ha en egen planering, ett eget handlande (utförande) av uppgiften, och tid för reflektion över sitt eget arbete. Dewey menade att skolan bör vara verklighetsanknuten, dvs. att elevernas handlingar bör ha ett tydligt mål, för att det ska finnas en mening för den som utför handlingen (Sundgren, 2005, s.79-104).

Lärarens återkoppling till eleven är nyckeln till goda resultat, detta enligt Jan Håkansson, universitetslektor i pedagogik vid Linneuniversitetet i Växjö, som i samarbete med SKL har

sammanfattat världens största studie om vad som påverkar elevers studieresultat. Håkansson framhåller lärarens betydelse av att skapa goda relationer till eleverna. Vidare betonar Håkansson vikten av lärares vilja att undervisa, att vara engagerad samt att vara uppmuntrande för att motivera eleverna till att vilja lära. Att läraren har höga förväntningar på sina elever och använder sig av olika metoder (strategier) i sin undervisning samt att läraren har kunskaper inom ämnet är andra betydelsefulla faktorer för elevers lärande. Läraren bör ha en fördomsfri syn och inte etikettera eleven. Lärarens intresse för elevens lärande har visat på positiva studieresultat för eleven (Håkansson, 2011, s.28-31). Håkansson framhåller vikten av den formativa bedömningen då läraren bedömer eleven i den aktiva arbetsprocessen, vilket också har visat ha stor effekt för goda elevresultat. Detta framförallt för de elever som har svårt för att prestera i skriftlig form (Håkansson, 2011, s.40).

Skolan som organisation

Gymnasieskolans huvudsakliga målsättning är att förmedla en viss färdighet för kommande yrke eller vidare studier.³ Jon Pierre uttrycker att skolan är en politiskt och målstyrd styrd organisation och att regeringen sätter upp de mål skolan har att arbeta mot medan skolverket är den utvärderande myndighet som kontrollerar att skolan arbetar mot de politiskt uppsatta målen. Pierre framhåller att arbetet för hur skolan skall organiseras lämnas över till den enskilda kommunen samt den politiskt styrda kommunen lämnar i sin tur över arbetet till skolan och de verksamma inom skolan att organisera den dagliga verksamheten. Decentraliseringen av skolan har inte bara medfört ett förändrat spänningsfält mellan stat och kommun utan också mellan den politiskt styrda kommunen och professionen på lokal nivå (Pierre, 2007, s.15).

Syftet med decentraliseringen och målstyrda dokument är enligt Ingrid Carlgren & Ference Marton att det ska lämnas över ett handlingsutrymme åt de verksamma inom kommun och skola eftersom dessa är närmast eleverna och anse vara de bäst ämnade för att planera skolarbetet. Regeringen styr inte längre över hur skolan organiserar det konkreta innehållet över arbetet och hur detta ska utformas utan anger endast i form av examensmål vad skolans arbete skall resultera i (Carlgren & Marton, 2004, s.80).

Sofia Persson menar att detta innebär ett visst handlingsutrymme för den enskilda lärarens yrkesprofessionalism gällande utformningen av undervisningen och att lärarens autonomi och läraransvaret ökar. Vidare menar Persson att det är genom integrering och samverkan mellan de olika ämnena som det kollegiala samspelet uppstår, något som kräver en förståelse mellan lärarna. Dock beroende på tidsaspekter och brist på tid leder detta i allmänhet till att den enskilda läraren lutar till sitt eget omdöme i form av egna beslut. Lärarens arbete innebär numera att pröva metoder och sedan förändra dessa i syfte att uppnå målen. Detta innebär enligt Persson att arbetsgivaren också får ökad kontroll över lärares arbete, ett styrande av ekonomiska medel (Persson, 2007, s. 82-99).

Betingelserna för lärarens arbete är av olika slag och omfattar bland annat elevernas sociala liv utanför skolan och samhällsbetingelser. Det omfattar också skolspecifika betingelser som resurser i form av tillgång till material som exempelvis den fysiska miljön, skolmaten, datorer och övriga läromedel. Lärarens arbete tar form i relation till betingelserna och de mål och krav som ställs på skolan (Carlgren & Marton, 2004, s.71-74). Med den nya reformen av

³ Norstedts. Svenska Ordbok. (2003). Sökord: skola, s.1001, organisation, s.798.

gymnasieskolan följer nya krav på lärarna. Reformen förändrar enligt Carlgren & Marton ofta relationerna mellan läroplanen, skolpraktiken och lärarens arbete. Lärarens ämneskunskaper och vilka metoder som läraren använder sig av är emellertid upp till varje enskild lärare. Ändrade arbetsförhållanden och förutsättningar kräver en ny professionalism hos läraren. Läraryrket var tidigare ett yrke med det primära uppdraget att utföra uppgifter under bestämda betingelser. Yrket har numer fått karaktären av att utforma, pröva och förändra en verksamhet i syfte att förverkliga vissa syften. Läraryrkets förändring kan relateras till de samhällsförändringar som sker. Skolor har olika utseende och karaktär beroende på geografisk placering av skolan, kommunens ekonomiska situation och tillgång till resurser. Detta påverkar lärare till att utforma strategier som fungerar på just deras skola. Det innebär att utbildningen kan se olika ut som en anpassning till närmiljön (jmf, Carlgren & Marton, 2004, s.83-84).

Kveli framhåller skolans komplexa situation. Skolan har inte bara de överordnade målen och elevens sociala erfarenheter att tillgodose, utan behöver även klara av den hårda konkurrensen som den enskilda skolan utsätts för från andra skolor, massmedia, arbetsmarknad och fritidsaktiviteter då det gäller att behålla eleverna på sin egen skola (Kveli, 1994, s.113). Eva Myrberg framhåller att varje elev motsvarar en elevpeng, vilken gör att skolan också får en ekonomisk situation att förhålla sig till (Myrberg, 2006, s.39).

Skolans uppgift är att balansera den yttre sociala skolmiljön så att den främjar elevens möjligheter att vidareutveckla sin kunskapsförmåga som hon/han har med sig från sina tidigare erfarenheter (jmf, Englund, 1997, 2009, s.56).

Sammanfattning och motivering av studien

Teoridelen redogör framförallt de ideala villkoren dvs. de goda och riktiga förutsättningarna för att eleven ska erfar goda möjligheter för att utveckla lärande och nå måluppfyllelse inom aktuellt ämne. Sammanfattningsvis har jag utifrån teori och forskning behandlat hur lärandets villkor förutsätter att eleven erfar motivation och förståelse, vilka är centrala begrepp i studien. Vidare belyses miljön som en betydelsefull faktor för elevens lärande. Lärarens betydelse av att ha förståelse för elevens tidigare erfarenheter aktualiserar det pedagogiska ledarskapet, vars huvudsakliga mål är att använda sig av strategier som motiverar eleven till att vilja lära. Strategier som samtal, praktiskt arbete samt individuell och gruppbaserad undervisning belyses. Vidare framhålls en verklighetsförankrad undervisning vara en strategi för att motivera eleven och samtidigt utveckla elevens yrkeskunskap. Elevens lärande och pedagogiska strategier relateras till skolorganisationen. Skolan belyses vara en komplex miljö, vilken står i förhållande till samhällsbetingelser samtidigt som den ska uppnå överordnade mål. Skolans anpassning till de förutsättningar som finns innebär att skolan kan se olika ut beroende på hur skolsituationen ser ut. Dessa faktorer aktualiserar intresset i att undersöka hur forskningen och temana, lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet, och skolan som organisation förhåller sig till den empiriska undersökningen, som specifikt handlar om elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet.

METOD

Vid arbetets början var jag intresserad av att undersöka och jämföra tidigare gymnasiereform, Gy 2000, med nuvarande gymnasiereform, Gy 2011, för att se hur respektive reform har påverkat och kan komma att påverka elevers lärande och måluppfyllelse samt motsvarar arbetsmarknadens krav på kunskaper och kvalitet hos elever på frisörprogrammet. Det hade emellertid varit ett alltför omfattande projekt för ett examensarbete och därtill är det ett för tidigt skede att uttala sig om effekterna av den nya reformen, Gy 11, för elevens måluppfyllelse och för yrkesutgången. Då intresset kvarstod för elevens lärande och framförallt påverkansfaktorer för elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik frisör, kom studien istället att fokusera lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet och skolan som organisation.

En kvalitativ undersökning har genomförts bestående av totalt fem halvstrukturerade samtalsintervjuer. Enskilda intervjuer har genomförts med tre lärare och två gruppintervjuer med respektive fem och sex frisörelever. Uppsatsens centrala teman ligger som grund för intervjuernas utformning.

Inför intervjuerna skapades ett informationsbrev (se bilaga 1 och 2) till lärare och elever som var tilltänkta intervjupersoner i undersökningen. I brevet gavs information om studiens syfte och genomförandet samt upplysning om det etiska förhållningssätt som gäller. Studien följer Vetenskapsrådets (2002) fyra forskningsetiska principer. Dessa är till för att ge normer för hur arbetet mellan forskare och undersökningsdeltagare ska fortlöpa. Informationskravet gäller att forskaren ska informera om undersökningens syfte och vilka villkor som gäller för deltagandet. Vidare är deltagandet frivilligt och intervjupersonen kan närsomhelst avbryta intervjun eller ta tillbaka något som sagts under intervjun. Genom ett samtyckeskrav inhämtas intervjudeltagarens samtycke till att medverka enligt de föreskrivna villkoren.

Konfidentialitetskravet kräver av mig som ansvarig att skydda intervjudeltagarnas identitet så att ingen obehörig kan ta del av uppgifterna och identifiera deltagarna. Nyttjandekravet säkerställer att uppgifter och material från intervjuerna endast används för forskningsändamål och, studiens syfte. De forskningsetiska kraven är stöd för forskningsarbetet för att kunskaper ska utvecklas och fördjupas samt att metoder förbättras för individen och samhällsutvecklingen (Vetenskapsrådet, 2002).

Utformning av intervjuguiderna till lärare och elever (se bilaga 3 och 4) bygger på de centrala teman som uppkom vid genomläsning av tidigare teori och forskning. Intervjuguiden börjar med bakgrundsfrågor för att skapa en personlig kontakt med intervjupersonen. Frågorna ska vara lätta att förstå därför har olika intervjuguiderna gjorts till lärare och elever med olika formuleringar som knyter an till studiens centrala teman (Kvale, 1997, s.122). Därefter kommer en central övergripande förstafråga under respektive tema som syftar till att intervjupersonen fritt ska få lov att spontant beskriva sina tankar och kunskaper inom ämnet relaterade till sin egen erfarenhet och egna tankar. Efterföljande frågor är uppföljningsfrågor till den första centrala frågan. Detta för att konkretisera intervjun och få mer innehållsrika svar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2007, s. 298). Intervjuguidens karaktär bygger på att jag som intervjuansvarig inte ställer alltför ledande och styrande frågor utan istället är följsam inför intervjupersonens synsätt (Esaiasson mfl, 2007, s. 299).

Frisörlärare i västra Sverige kontaktades via e-post tillsammans med informationsbrevet samt via telefon med en förfrågan om att delta i en intervjustudie. Lärarna gjorde i sin tur en

förfrågan till elever i årskurs tre, där frivilliga fick lov att ställa upp i intervjun. Totalt elva elever kunde delta i intervju, vilket resulterade i att alla elever var flickor. Jag valde att dela in eleverna i två mindre grupper, en grupp med fem elever och en grupp med sex elever, för att kunna jämföra gruppernas resultat med varandra. Anledningen till att jag sökte både lärare och elever till min undersökning berodde på ett intresse för såväl lärares som elevers erfarenheter och tankar kring uppsatsens tematik. Att jag sökte elever i årskurs tre var för att de snart skall examineras och har bättre förutsättningar för en helhetssyn på frisörprogrammets utbildningsform och att de kan relatera utbildningen till sin kommande yrkessituation. Tre kvinnliga lärare svarade positivt till att delta till intervjustudien. Lärarna och eleverna erbjöds att själva bestämma plats för intervjuerna. Detta med hänsyn till att de skulle känna sig trygga i den miljö där intervjuerna skulle äga rum. Intervjuerna skedde i deras skola utifrån intervjupersonernas initiativ och på grund av lärarnas tidsbrist och elevernas geografiskt spridda hemorter.

Intervjuerna tog emellan 20-35 minuter vardera och genomfördes på platser som intervjupersonerna själva valde, alla inom skolans byggnad. Den inledande frågan vid de tematiska delarna i intervjuguiden, visade sig vara bred i sin formulering och ledde till att intervjupersonerna redan vid detta stadium vidrörde de efterföljande följdfrågorna. De tematiska delarna i intervjuguiden, visade sig vara ett användbart stöd under hela intervjun för intervjupersonerna. Efterföljande följdfrågor tydliggjorde och fördjupade intervjupersonernas berättelser. För att ge intervjupersonerna möjlighet till reflektion och för att tillägga mer tänkte jag på att medvetet göra pauser i form av tystnad under intervjuerna. När så behövdes gjordes specificerade frågor för att följa upp intervjupersonens berättelse och för att kritiskt granska min tolkning av intervjupersonens berättelse (jmf, Kvale, 1997, s.218).

Intervjuerna upplevdes positivt av både mig och intervjupersonerna. Det ämne som studien berörde var ett gemensamt intresse och upplevdes som ett viktigt och relevant ämne. Den positiva upplevelsen kring intervjuerna är utifrån det kvalitativa perspektivet en viktig aspekt (Kvale, 1997, s.117).

Etiska hänsynstaganden gjordes i samband med intervjuerna och vid hanteringen av intervjumaterialet. Intervjuerna bandades och transkriberades till text i efterhand och endast jag hade tillgång till materialet. De delar av intervjuerna som knyter an till studiens syfte och centrala teman skrevs ut i sin helhet medans övrigt material sammanfattades. Med utgångspunkt från de forskningsetiska kraven avidentifierades intervjupersonerna. Inga fiktiva namn används för intervjudeltagarna för att värna konfidentialiteten både för intervjudeltagarna och deras organisation (Kvale, 1997, s.158). I resultatdelen sammanfattas och belyses intervjuerna med berikande citat och kopplas samman med tidigare teori och forskning.

Analysarbetet av intervjuerna gjordes genom en kombination av en kodifierad - och tolkningsbaserad analys. Den består av att förenkla och strukturera intervjutexterna genom kategorisering som knyter an till de centrala teman som uppkom vid studie av tidigare teori och forskning. Tolkningsarbetet bestod av att jämföra studiens centrala teman, lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet och skolan som organisation, med intervjupersonernas beskrivning av sin verklighet utifrån sina erfarenheter och tankar (Kvale, 1997, s.170). Interaktionen mellan teori och intervjumaterialet uppgav till nya reflektioner och dessa reflektioner som uppkom vid processen från intervju till utskrift till analys antecknades och var ett stöd i analysarbetet, vilka blev en ny tematisk del i resultatdelen och i sammanfattning och diskussionsdelen.

Vid kvalitativa studier eftersträvas rimliga och trovärdiga tolkningar av det material som har framhållits där begrepp som reliabilitet, validitet samt generaliserbarhet ska diskuteras, vilka också är grundläggande för studiens värde (Stukát, 2011, särskilt, s. 132-138).

En av studiens svagheter skulle kunna vara empirisk generaliserbarhet. Några definitiva slutsatser om påverkansfaktorer för elevens lärande och måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik frisör kan inte påvisas endast utifrån ett så litet antal intervjupersoner. Å andra sidan är det den kvalitativa formen som är studiens styrka det vill säga att intervjupersonerna har delat med sig av sina egna erfarenheter och tankar om hur de upplever sin verklighet. Individuella intervjuer kan frambringa empatisk och känslomässig interaktion för att få fram viktig kunskap om människans livsvärld (Kvale, 1997, s. 263). Studiens resultat kan också användas som genom analytisk generalisering, det vill säga genom analytisk överföring till liknande sammanhang och fall.

Jag har själv en erfarenhet från fältet, dels genom att vara verksam frisör och dels genom mina erfarenheter av att undervisa på frisörprogrammet. Det kan bidra till minskad distans till de frågor som behandlas i uppsatsen men innebär också en styrka då förförståelse redan finns för problematiken (Kvale, 1997, s.210).

Ett kritiskt förhållningssätt intogs också vid utförandet av intervjuguiden. Denna utformades efter de centrala teman som uppkom vid läsning av teori och tidigare forskning vilket kan ses som en svaghet för att frågor som är knutna till i förhand formulerade teman kan riskera att dessa blir ledande och styrande med snedvridna svar som följd (Kvale, 1997, s.258). Utformandet av intervjuguiden bearbetades och omformulerades flera gånger för att inte bli alltför styrande för resultatet. Genom att intervjupersonerna gav olika svar på samma frågor tyder på att denna ambition uppfylldes.

En svaghet kan vara samtalsmetoden som intervjumetod vid empiriska undersökningar då dessa riktar in sig på att mäta faktiskt registrerbara förhållanden varpå en kvantitativ metod vore att föredra. Samt ytterligare en svaghet med intervjusamtalet som metod är att samtalsintervjuernas mellanmänniska samspel kan få en avgörande inverkan för den empiriska undersökningens resultat. Detta reflekterades under den första intervjun, vilket gjorde att jag tänkte på att vara kritisk till mitt eget förhållningssätt under alla intervjuer där intervjuguiden fick vara ett stöd inför varje intervju. Detta för att hålla mig till de tematiska delarna och för att mäta det som avsetts mäta samt för att kontrollera och vara kritisk till intervjuguiden för att se hur den förhöll sig till intervjupersonerna. Med förståelse över min subjektivitet gentemot undersökningen och till intervjupersonerna har jag varit ständigt ifrågasättande och kontrollerande mot mitt eget handlande för syftet att höja undersökningens validitet (Kvale, 1997, s.258, s.261). Ambitionen har varit hög reliabilitet och noggrannhet i undersökningen, vilket bland annat inneburit att intervjuerna transkriberats.

Huvudsyftet med studien är att belysa villkor och strategier för elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik frisör. Den empiriska undersökningen och dess material är präglad av god validitet då lärare och elever belyser studiens teman utifrån sina erfarenheter och tankar.

RESULTAT

I detta avsnitt behandlas de resultat som framkom vid undersökningen. Intervjupersonernas egna berättelser utifrån deras upplevelser, erfarenheter och tankar knyts till teori och forskning. Resultaten sammanfattas och analyseras i teman samt belyses med citat från intervjupersonerna.

Lärandets villkor

Vid intervjuerna med lärare och elever om vilka förutsättningar de menar behövs för att eleverna ska uppnå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik frisör berördes en rad olika faktorer som motivationens betydelse samt hur elevens lärande påverkas av hemmiljö och skolmiljö.

Lärare och elever framhöll att det första eleven måste ha är en egen vilja, en egen motivation för att kunna nå sina kursmål. Viljan styrs av det upplevda behovet vars önskan eller nödvändighet styr elevens tanke och handling för att skapa jämvikt mellan elevens inre och yttre miljö (jmf, Piaget, 2005, s.16-17). En av lärarna säger att det är viktigt att:

”...eleven har en inre motivation och drivkraft själv, och att eleven verkligen vill. De elever som har drivkraften och ser helheten klarar hela paketet. All utveckling, all kunskap växer man av. Det ger ett bättre självförtroende när du lärt dig något som du känner att du bemästrar och som du kan använda till något, då får du en inre styrka. All kunskap som man ser nytta med är positiv.”

Lärorens uttalande kan tolkas som att motivation och förståelse är centrala faktorer för elevens läroprocess. Motivationen förutsätter inre vilja samt intresse för ämnet. Bristande intresse för ämnet eller brist på förståelse för hur man skall göra, kan eleven välja bort ämnet eller uppgiften och välja att rikta in sig på annat ämne som skänker tillfredsställelse. Motivationen, viljan och drivkraften infinner sig när intresse för ämnet uppstår och elevens förståelse utvecklas (jmf, Gärdenfors, 2010, s.22-36). Om eleven ser en mening med sin uppgift så skänker det yttre handlandet en inre tillfredsställelse för den som utför handlingen. Det skapar också möjligheter för ökad förståelse då eleven lär sig att se samband mellan uppgiften och handlandet i relation till helheten (jmf, Sundgren, 2005, s.85-91).

Intervjuade lärare framhöll att de har flera elever med inlärosvårigheter och menar att dessa behöver extra stöd. Det finns även elever som har lätt för sig och lärarna antydde att dessa elever får man släppa för att istället ägna sig mer åt de elever som behöver extra stöd. Lärare upplever att det inte finns tillräckligt med tid till att tillgodose alla elevers individuella behov i den utsträckning som behövs utan menar att man får möta behovet i den rådande situationen, så gott det går. En elev tillade att det inte alltid är så lätt för läraren att lära ut kunskap om eleven inte själv är intresserad och vill lära. Spridningen mellan elevers olika behov kräver individualisering, det vill säga att lärare anpassar uppgifter och metoder i samråd med eleven och i anpassning till de aktuella förutsättningar som finns, vilket är tidskrävande (jmf, Carlgren & Marton, 2004, s.53). Detta kan enligt intervjuade lärare ofta leda till en upplevelse av otillräcklighet när det gäller att utforma uppgifter och att undervisa.

Elever och lärare framhöll att den sociala miljön har stor betydelse för elevens lärande. Lärare menade att de har många elever som har det svårt hemma, vilket gör att eleverna uppfattar det

krävande att orka med skolans arbete. Elever framhöll att det finns saker som har varit jobbigt, både i och utanför skolan, dock sade elever att det är sådant man lär sig av. Lärares och elevers uttalande bekräftar det som Piaget framhåller, dvs. yttre verksamheter som finns omkring eleven påverkar elevens intellektuella förmåga (jmf, Piaget, 2008, s.8).

Intervjuade lärare påpekade att det är viktigt att man har förståelse för elevens bakgrundsmiljö för att kunna möta elevens behov i skolan, vid planering och utformandet av uppgifter samt för att man i undervisningen skall kunna hjälpa och leda eleven vidare i sin läroprocess. De tidigare erfarenheter och kunskaper som eleven har utgör elevens grund för lärande när eleven skall tillägna sig ny kunskap (jmf, Säljö, 2005, s.122).

Vidare framhöll intervjuade lärare att elever i årskurs 3 inte är lika beroende av sin familje-/hemmiljö som när de var yngre. Hemmiljön betyder mindre och mindre på grund av att elever börjar med att flytta hemifrån vid den här åldern. Lärares påstående kan tolkas som likhet till Vygotskij teorier som menar att elevens lärande tar form i mötet med andra människor (Säljö, 2005, jmf, s.109-130). Vilket även kan kopplas till Piaget som menar att eleven lär av sin miljö och omformar därmed sin tanke och handling (jmf, Piaget, 2008, s.8).

De intervjuade eleverna upplevde generellt skolan som de går i som bra. Eleverna framhöll att skolan är trygg, lugn, och att arbetsmiljön är bra. Elever känner också ett stöd i samtliga lärare på skolan. En elev säger:

”När det blir en så här liten skola så blir det ju att alla lärare känner oss elever. Lärarna har ett ansikte på vem man är. Även om man inte har den läraren i något ämne så vet läraren vem man är. Det bildas ett förtroende för varje år man går här. Om det skulle vara någonting och jag mätte skitdåligt över det så hade ingenting stoppat mig över att prata ut med någon lärare.”

Att skapa ett öppet klimat och en förtroendefull relation är något som är viktigt för elevens lärande och som lärare är det betydelsefullt att jobba på relationen med eleven för att skapa motivation och vilja till att lära (Håkansson, 2011, s.29). En lärare framhöll:

”Är det ingen trivsamt miljö, om du tänker dig att du kommer till en arbetsplats med dålig stämning, hur inspirerad blir man? Det behövs positiv stämning som man vill vara i. Skolans miljö viktig för att eleven skall trivas för att det skall gynna elevens motivation och lust till att vilja lära.”

Lärare menade att det är viktigt att eleven får lärdomar från flera håll som, hemmet, skolan, kompisar och lärare. Elevens intellektuella förmåga är påverkad av den socialpsykologiska miljön (Piaget, 2008, s.8).

En elev menade att det är viktigt att man förstår läraren i undervisningen och vad man ska göra. Vikten av att lärare har goda yrkeskunskaper inom hantverksämnet frisör betonades av elever eftersom, som en elev uttryckte det, frisörutbildningen riktar sig mot att det är frisör man ska bli. Lärare menade att yrkeskunskapen är viktig för lärares trovärdighet samt för att undervisningen skall kännas meningsfullt för eleven.

Elever och lärares uttalanden kan tolkas som att lärares engagemang och genuina intresse är betydelsefullt för att motivera elever. Därtill krävs att lärare behöver ha såväl god yrkeskunskap, som pedagogisk kunskap av hur undervisningen kan anpassas efter elevens behov (jmf, Kveli, 1994, s.27). Elevens förutsättningar för att utveckla ett effektivt lärande för att nå måluppfyllelse tar form när eleven uppfattar, erfar och förstår de inre och yttre

verksamheter som sker i den miljö som eleven befinner sig i (jmf, Carlgren & Marton, 2004, s.129).

Lärare har betydelse för elevens utveckling. Lärares förståelse för elevens tidigare erfarenheter, lärares omsorg, intresse och uppmuntran har ofta positiva effekter för elevens självuppfattning, vilket kan kopplas till Piagets teorier om att skapa jämvikt mellan det yttre och inre lärandet. Genom att läraren gör lärandet synligt för eleven och anpassar undervisningen till elevens behov, tidigare erfarenhet och kunskapsnivå kan läraren bidra till jämvikt hos eleven (Håkansson, 2011, s.14-15).

Det pedagogiska ledarskapet

När det gäller de intervjuade lärarnas och elevernas svar på frågor om vilka strategier de använder för att nå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik frisör så betonar lärarna relationsarbete, individanpassad undervisning, gruppundervisning, verklighetsförankrad undervisning och praktiskt arbete med kunder. Eleverna är inne på liknande diskussioner, men bidrar också till att problematisera bilden inte minst vad gäller det praktiska arbetet med kunder.

Elever framhöll att det är viktigt att läraren försöker att bygga upp en personlig relation med eleven för att motivera och skapa positiva effekter för att eleven i undervisningen skall utveckla egen vilja till att lära. En lärare framhöll att det kan vara svårt att i vissa situationer möjliggöra goda relationer med eleverna och det gäller då:

”...man som lärare möter omotiverade elever som inte vill bli frisörer. Det är tufft. Man försöker, elevers behov är då naturligtvis att de inte vill bli frisörer, eleverna vill ändå ha ett betyg. De vill inte ha ett IG. Kraven man som lärare ställer för att eleverna ska få ett betyg gör att det inte blir en bra kommunikation med eleven. För eleven vill inte göra någonting. Där är det svårt. Där ska man som lärare gilla läget att elever inte vill och det kan man göra, men eleverna måste också acceptera att kraven finns där. I början gör de inte det, men i slutet gör eleverna oftast det för att uppnå målen. Där ligger det största dilemmat. Där sliter jag mest i mitt eget i huvud för jag inte tycker om att elever inte mår bra, det vill säga att eleven har upptäckt någonting, att det här inte var min grej, men jag måste ändå göra saker. Då tycker jag inte att eleven är schysst mot sig själv för eleven gör någonting som eleven inte vill och ska göra.”

En elev tillade att det inte alltid är lätt för läraren att lära ut om elever inte vill lära själva, dock är undervisningsrelationen något som det ständigt måste arbetas på, både i och utanför klassrummet. Lärares möte med eleven är situationsbunden och dynamisk, vilket förutsätter att läraren är intresserad av att diskutera och förhandla med eleven (Claesson, 2009, s.109). Relationen mellan lärare och elev är viktigt för elevens lärande och påverkar dess studieresultat (Håkansson, 2011, s.29).

Såväl intervjuade elever som lärare påpekar lärarens betydelse när det gäller elevens lärande samt för att eleven ska nå sina kunskapsmål. Lärare belyste det pedagogiska ledarskapet och lyfte fram vad hon/han anser kännetecknar en god lärare:

”En god pedagog är bra på att lyssna, tänka, villig att vända och vrida, reflektera över vad som verkligen sägs och att man är villig att jobba på att det blir så bra som möjligt. Om jag inte kan se och höra och är villig till, om jag inte är formbar, anser jag mig inte göra ett bra jobb. Frisöryrkets yrke är att utgå från kundens behov. Lärarens yrke är att utgå ifrån elevens behov.”

Lärarens uttalande kan tolkas som att det är i den aktuella stunden och miljön som det är viktigt att läraren i mötet med eleven verkligen uppfattar vad som sägs och sker (jmf, Claesson, s.125).

Elever framhöll betydelsen av praktiskt arbete. Genom att eleven tränar praktiskt omsätter hon/han tanke till handling och lär sig värdera sin handling i relation till resultatet. Ett aktivt handlande kräver ett aktivt tänkande (jmf, Sundgren, 2005, s.90).

Lärare framhöll betydelsen av kommunikation och samtal med eleven. Genom samtalet kan läraren skapa en förståelse för elevens erfarenheter och ta reda på vilka behov eleven har. En tolkning är att de intervjuade lärarna genom samtal menar att de kan utsätta eleven för prövning av väl valda frågor för att få eleven att värdera sina tankar och handlingar och genom reflektion lär sig eleven att omvärdera och utveckla förståelse (jmf, Lindström, 2005, s.54-55).

Vidare menade intervjuade lärare att för elevens lärprocess kan det lika gärna vara en kompis som lär eleven en sak. De menade vidare att som lärare är det viktigt att berätta, visa praktiskt och använda mycket bilder för att förmedla kunskap till eleven. Undervisningen behöver enligt lärare anpassas till gruppen som helhet och att olika former av gruppundervisning och grupparbete motiverar elever och skapar bättre förutsättningar både vad gäller elevens sociala utveckling, och kunskapsinläring. Såväl intervjuade lärare som elever framhöll att lärare bör variera metoderna för att möta elevers olika behov samt att variation av undervisningsmetoder leder till bättre resultat eftersom elever lär olika (jmf, Kveli, 1994, s.81-87).

Något som intervjuade lärare framhöll var vikten av att verklighetsgöra undervisningen. De berättar att en verklighetsanpassad undervisning går till på så vis att elever arbetar med kunder i undervisningen, undervisningslektionerna kallar lärare och elever för kundsalong. Lärare tillade att elever också arbetar också med modeller, det vill säga människor, under vissa teoripass. Lärare påpekar att skillnaden mellan kundsalong och att arbeta med modeller är att i kundsalong betalar kunderna för behandlingen som eleven utför, medan när eleverna arbetar med modeller i undervisning kostar det inget för modellen. Lärare berättar att modellerna förväntas betala kostnader för eventuellt använt material, såsom färgmaterial, vilket annars är en kostnad för skolan. Tanken med att verklighetsanpassa undervisningen är enligt lärare att eleven skall träna både teori och praktik och för att elevens förståelse av de olika aspekterna ska länkas samman, vilket är en nödvändigt för att klara sig i arbetslivet. En lärare formulerar sig så här:

”Någonstans så är arbetslivets krav brutalare än vad vi kräver här i skolan. Någonstans så vill skolan styra upp det så att eleven närmar sig arbetslivet mer. Då måste man verklighetsgöra saker man gör här, inte att det ska vara en dockskola, där man kan göra lite här och lite där.”

En tolkning av intervjumaterialet är att lärare menar att då eleven får träna praktiskt med verkliga kunder skapar både inre och yttre motivation för eleven (jmf, Gärdenfors, 2010, s.35). Intervjuade lärare menar att elever i kundsalong samtidigt tränar både hantverksteknik, och social kompetens. Eleverna lär sig enligt lärarna då ett förhållningssätt till hur man beter sig mot kunder, genom att de får en direkt respons på resultatet från kunden. Detta kan relateras till diskussioner om att formativ bedömning har visat ha stor effekt för goda elevresultat (Håkansson, 2011, Synligt lärande, s.40).

En elev å andra sidan problematiserar kundsalong som pedagogisk form och säger:

”Nu så här i slutet, när det har varit så här mycket kunder och så få elever. Frisörlärarna räknar ju med att man ska ställa upp. Det är inte alltid man kan eller orkar och de andra elever som inte är här, det gör ju att arbetet går ut över oss andra elever. Visst är kundsalong viktigt, men det har också gjort så att man har tappat suget lite. Man tar kund och tappar teknikerna. Vi börjar så tidigt med kundsalong, sen öste det in med kunder. Vi har inte haft en riktig teorilektion på jätte länge. Då tappar man teknikerna och lär sig inget mer.”

Elevcitaten belyser en problematik med den verklighetsbaserade undervisningen, vilken kan leda till att eleven tappar intresse och motivation (Sundgren, 2005, s. 90-104). Intervjuade lärare menar att om eleven utför momenten så kommer eleven att uppnå målen samt att eleven har nytta av det praktiska arbetet. Vidare framhöll de att hantverksutbildning med inriktning frisör riktar sig mot att det är frisör eleven skall bli, vilket kräver praktiskt arbete. Lärare uttrycker emellertid svårigheten med att hitta strategier för att nå de elever som inte är motiverade. Som lärare kan man påverka elevens motivation genom att påtala vikten av att kunna någonting, men om eleven inte kommer så kan man inte påverka dem menar de.

Skolan som organisation

Hur menar då de intervjuade lärarna och eleverna att elevernas kunskapsutveckling påverkas av skolan som organisation? Detta avsnitt belyser de nationellt uppsatta målen samt hur skolans lokala resurser kan påverka skolsituationen och det pedagogiska ledarskapet samt elevens lärande.

Samtliga intervjuade lärare upplever svagt stöd från ledningen, det vill säga det företag som driver skolan. De uppfattar att kommunikationen avseende skolans mål och hur man skall arbeta för att uppnå dessa är otydlig. Lärare beskriver skolan som motsägelsefull och med en ambition av att stå för förnyelse. En lärare säger:

”Vi jobbar i två olika världar, organisationen, det företag som driver den här skolan jobbar i en värld, och vi lärare och elever jobbar i en annan värld. Det finns ingen gemensamhet i tänket på hur det ska se ut. Det bör finnas en röd tråd igenom. Avståndet är för långt. Skolan i sig, syftet vi har, den här skolan, rektorn och vi lärare är positiva saker. Den framtidstro vi har och för att genomlysna det så måste företaget ge det stödet så att tänket kan gå igenom hela vägen. För att vi lärare ska kunna göra jobbet bättre. Det är ett glapp. Man har så många förpliktelser. Man går in i för mycket detalj vad som ska göras istället för att se till helheten. Det viktigaste är att det ska vara en trivsamt miljö som speglar av sig till eleverna det är väl det som ska komma först. Problematiken ligger från rektor till övre ledning, det vill säga, företaget som driver den här skolan. Det är först och främst vi som jobbar och verkar inom företaget som skall värnas för att man skall få en organisation i öppenhet. Här är det ett företagstänk, ett vinst syfte.”

Lärares uttalande visar på ett spänningsfält som kan uppstå mellan företagets ledning och de yrkesverksamma inom skolan. Läraren framhåller att lärares ansvar över skolarbetet har ökat, vilket upplevs som ett stort ansvar att bära. Lärare menar att det från företagets ledning finns ekonomiska underförstådda uttalanden, vilka påverkar lärares dagliga arbete och elevens kunskapsutveckling (jmf, Pierre, 2007, s.15).

Samtliga lärare uppskattade dock friheten att själva utforma kurser och uppgifter. De framhöll också att de samarbetar vid utformandet av samtliga kurser inom hantverksteknik för att undervisningen skall innehålla en tydlig röd tråd mellan de olika kurserna. Ett kollegialt samspel är en nödvändighet för att skapa samband för eleven mellan olika ämnen och kurser (jmf, Persson, 2007, s.82-99).

Vidare framhöll intervjuade lärare både begränsningar och möjligheter med skolans resurser i form av lokaler och andra materiella redskap. De uttryckte att de saknade en projektor och att datasalar ofta är fullbokade, vilket begränsar möjligheten att kunna visa film och andra bilder för eleverna i undervisningen. Lärare framhöll även att vissa lokaler innebär en begränsning då de inte är anpassade för den undervisning som skall bedrivas. Vidare framhöll lärare att de har bra schema och bra tid till planering.

Intervjuade lärare menar att de saknar stöd till de elever som har inlärningssvårigheter i de teoretiska delarna i ämnet hantverksteknik. Det finns inte heller tillräckligt med tid för att skriva dokumentation och ge stöd åt elever efter deras behov, varvid en lärare uttryckte att om eleven har för stora behov så kan man inte täcka behovet i den utsträckning som behövs utan man får möta eleven i situationen så gott det går. Lärare uttryckte:

”Det tar tid att hjälpa de elever som har större behov, vilket tar tid från andra elever. Det är också en begränsning med att det inte finns en specialpedagog att tillgå, det upplevs som att det inte är så viktigt i våra ämnen. Det tar längre tid för oss om vi stöter på problem, våra ämnen upplevs inte lika viktiga som kärnämnen.”

Lärare menar att det ibland är svårt att förhålla sig till situationen och styrningen ovanifrån samt till elevers olika behov. Lärares arbete är att förhålla sig mellan betingelser och uppnå bestämda mål och ramar (Carlgren & Marton, 2004, s.73-74).

Det läggs enligt intervjuade lärare över mycket annat arbete på lärare, exempelvis när det gäller profilering av skolan, vilket lärare menar egentligen ligger utanför deras schema och inte finns tid för. En lärare säger att:

”Någonstans måste man lära sig att inte göra ditten eller datten, då stoppar man. Då töjer man inte på sig. Man gör sin arbetstid och det som förväntas göra och allt annat arbete som läggs utanpå får man lov att vara duktig att säga ifrån till ledningen att jag hann tyvärr inte med det här till deadline. Vad tycker ni att jag ska göra nu? Någonstans så tar vi på oss för mycket, vi ska vara så duktiga så att vi knäcker oss själva.”

Frisörprogrammet i relation till Gy 11

Intervjuade lärare menade sig vara kritiska till frisörutbildningens framtid och lärare framhöll att den stora expansion som råder av frisörskolor i kombination med ett lågt elevantal resulterar i att det blir färre elever på skolorna och att skolresurserna minskar. En lärare tillade:

”Om den kommer att överleva, om vi kan driva en frisörutbildning som är knuten till skolan eller om man ska gå över till mer lärlingsutbildning, vet jag inte. Vad är det optimala och hur skulle det se ut, skall man gå tillbaka till mer yrkesskola, jag vet inte? Måste elever vara högskoleförberedda, nu? Det är omänskliga krav som läggs på eleven. Det finns mycket att göra och förändra.”

Intervjupersonens uttalanden kan belysas i ljuset av, Gy 11, som betonar att gymnasieskolan skall ge eleven specificerad ämneskunskap för det yrke eller de högskolestudier som eleven skall fortsätta till. Den nya reformen lyfter fram att specialisering ska öka utan att generella kompetenser minskar (Skolverket, 2011, s.12). En intervjuad lärare reflekterar över reformens potentiella påverkan för elevens måluppfyllelse.

”Det kommer att bli en stor skillnad med den nya läroplanen Gy 11, genom att eleverna känner att utbildningen är mer inriktad åt frisör. Många elever har klagat på att de har för lite frisörtimmar, vilket det också har varit om man jämför med Gy 11. Den nya reformen kommer att påverka eleverna positivt, framförallt för de elever som vill bli frisörer. Det har varit för lite hantverkstekniks timmar och jag tror att det kommer att kännas mera rätt, men för de elever som glappar och inte vill lära kommer det att bli svårare för.”

En lärare framhöll att:

”Tanken är att eleverna ska arbeta mer i kundsalong samt undervisningen ska bygga på teoretiska demonstrationer och mycket praktiskt arbete med modeller. Någonstans så ska skolan leverera kvalitet och om eleven ska utveckla ett entreprenellt lärande och ha den drivkraften, så behöver elever arbeta för att bli så duktiga som möjligt, och i slutändan så får de gilla läget.”

Med nya reformer ställs det nya krav på läraren (Carlgren & Marton, 2004, s.80). Vidare menar Kveli att lärarens pedagogiska planering bör innebära att läraren planerar undervisning och inläring som motiverar eleven med hänsyn till de faktorer som påverkar skolarbetet samt att läraren är medveten om den värdegrund och de överordnade intentioner som finns vid genomförandet av det praktiska arbetet. Det är väsentligt att läraren kritiskt reflekterar över sitt eget arbete för att vidareutveckla sin egen kunskap och därmed det pedagogiska arbetet (Kveli, 1994, s.81, 85, 132-133).

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Föreliggande examensarbetets syfte är att belysa villkor och strategier för elevens måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik på frisörprogrammet. Detta sker genomgående utifrån följande teman: lärandets villkor, det pedagogiska ledarskapet samt skolan som organisation. Dessa teman disponerar även denna sammanfattande diskussion, vilken avslutas med reflektioner kring betydelsen av reformen, Gy 11, för frisörprogrammet.

Gärdenfors (2010), menar att elevens lärande utgår ifrån att eleven erfar motivation och förståelse, vilka också är centrala faktorer för att skapa ett effektivt lärande. Detta styrktes av intervjupersonerna som framhöll viljan, och motivationen som den viktigaste förutsättningen för att eleven ska uppnå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik frisör. Håkansson (2011) påpekar att elevens miljö har en stor påverkan för elevens studieresultat och är i likhet med lärare och elever som framhöll att elevens hemmiljö och skolmiljö har betydelse för elevens lärande samt att dessa var stödjande för elevens behov. Detta bekräftas även av Piaget (2008), som framhåller att eleven påverkas av de yttre verksamheter som finns omkring henne/honom. Vidare betonar lärare och elever betydelsen av lärarens förståelse för elevens erfarenheter samt att läraren har yrkeskunskap och pedagogisk kunskap. Detta menar Kveli (1994), behövs för att kunna stödja och anpassa skolarbetet efter elevens behov och är en förutsättning för att eleven ska uppnå kunskapsmålen. Intervjuade elever framhöll att det är viktigt att lärare försöker skapa en personlig relation med eleven för att motivera hennes/hans egen vilja till att lära. Lärare framhöll dock att det inte alltid är lätt att möjliggöra en god relation med eleven om hon/han inte har motivation samt en vilja att bli frisör. Forskning belyser dock hur relationsarbetet leder till att elever får bättre studieresultat Håkansson (2011). De förutsättningar som behövs är, utifrån forskning och de intervjuade lärare och elever, ett öppet och trivsamt klimat för att skapa motivation och vilja samt lärarens förståelse för elevens behov och att elevens lärande sätts i fokus för att utveckla förståelse. Detta för att eleven ska uppnå kunskapsmålen i ämnet hantverksteknik frisör. Kveli (1994), framhåller att variation av olika undervisningsformer leder till bättre resultat för eleven. Detta bekräftas av

de intervjuade lärare och elever som menar att det är viktigt att lärare använder sig av olika strategier i form av skilda undervisningsformer för att möta elevens behov. Lärare framhåller att undervisningen kan ske individuellt eller i grupp, genom samtal, berättande, praktiska inslag och genom användning av bilder samt att eleven praktiskt får öva moment i undervisningen. De framhåller att den mest centrala strategin är att verklighetsgöra undervisningen för att motivera elevens inre lärande. Varpå elever arbetar mycket praktiskt med kunder i kundsalong, vilket är i likhet med Dewey (Sundgren, 2005), som menar att den aktiva handlingen förutsätter ett aktivt tänkande. Elevintervjuerna belyser dock en intressant problematik gällande den verklighetsbaserade undervisningen, vilket är att med en alltför styrd och omfattande verklighetsbaserad undervisning kan leda till ett bristande intresse hos elever på frisörprogrammet. Detta gäller inte enbart den omotiverade eleven utan även den motiverade eleven eftersom dessa elever får en större arbetsbörda. Alltså det pedagogiska ledarskapets huvudsakliga syfte som är att motivera elever till att vilja lära kan med den mest centrala strategin leda till omotiverade elever på frisörprogrammet, och i sin förlängning kan det leda till att elever inte når kunskapsmålen. Lärare uttrycker emellertid svårigheten med att hitta strategier för att nå de elever som inte är motiverade och som lärare kan man påverka elevens motivation genom att påtala vikten av att kunna någonting, men om eleven inte kommer så kan man inte påverka dem, menar de.

Lärare upplever ledningen som driver skolan som motsägelsefull och med ett försök till förnyelse. Det uttalade målet med skolan är enligt intervjuade lärare att vara en öppen, trivsamt och motiverande miljö i syfte att skapa goda förutsättningar för elevens måluppfyllelse. Pierre (2007) framhåller det spänningsfält som kan uppstå mellan företagets ledning och de yrkesverksamma inom skolan. Lärare framhåller att det finns från ledningens sida underförstådda ekonomiska intresse samt att lärarens ansvar över skolarbetet ökar. Detta menar lärare begränsar lärarens autonoma arbete samt elevens lärande. Lärare framhåller friheten med att utforma kurser och uppgifter själva samt belyser betydelsen av att samarbeta när det gäller utformandet av kurser. Detta skapar förutsättningar för en röd tråd och progression mellan kurser, vilket gynnar möjligheten att eleven behärskar och utvecklar en förståelse för helheten (jmf, Pierre, s.82-84). Intervjuade lärare framhåller avsaknaden av stöd från ledningens sida när det gäller att ge stöd till elever med särskilda behov, vilket resulterar i att det även här läggs över ett stort ansvar på den enskilda läraren. Detta kan ses som en likhet till vad Carlgren & Marton (2004), menar med att lärarens arbete är att förhålla sig mellan betingelserna och att uppnå bestämda mål och ramar. Den potentiella påverkan skolan som organisation har för lärarnas situation och elevernas kunskapsutveckling visar att skolorganisationens ansvarsfördelning kan begränsa lärarens autonoma arbete vars huvudsakliga syfte är att skapa en motiverande miljö där eleven ges goda förutsättningar att utveckla en fri vilja till att lära och att samtidigt nå måluppfyllelse i ämnet hantverksteknik frisör. Skolorganisationens ansvarsfördelning kan på så vis även begränsa elevens lärande. Det kan finnas risk för att elevens lärande nedprioriteras i relation till ekonomiskt syfte.

Frisörprogrammet i relation till Gy II

Lärare menar att skolans explicita mål är att eleverna ska bli väl förberedda för kommande yrke samt vidare högskolestudier. I form av att karaktärsämnen och generella ämnen ska samspela samt utökad tid till karaktärsämnet, vilket lärare tror kommer att påverka de motiverade eleverna positivt. Intentionerna med reformen, Gy 11, är en mer verklighetsbaserad undervisning som ska öka elevens kompetens utan att generella kompetenser minskar, vilket lärare bekräftar med att eleverna ges möjlighet till att utveckla specifika yrkeskunskaper samt menar också att det ökar möjligheten för att eleven ska nå

kunskapsmålen. Resultatet av intervjuerna påvisar dock, att med en alltför styrd och omfattande verklighetsbaserad undervisning kan leda till bristande motivation hos elever på frisörprogrammet. Vilket leder in på reformen, Gy 11, och dess mål med att alla elever ska nå målen, så få elever som möjligt ska hoppa av sin utbildning, utbildningarna ska vara likvärdiga, vilket innebär att skolan ska leverera efterfrågad kunskap för kommande yrke, eller vidare högskolestudier. Lärare framhåller att skolans implicita ekonomiska intressen inte är tydliga för elever, föräldrar och avnämare, och de är definitivt inte tydliga för läraren i det dagliga skolarbetet. Utifrån intervju resultatet ställer jag mig frågan, vilken plats i skolan har de omotiverade eleverna, samt elever med inlärningssvårigheter? Vilken också skulle kunna vara ett framtida arbete att studera.

En slutsats av examensarbetet är att lärande är en process och att utvecklingen hos elever är olika. Ett pedagogiskt handlande innebär att lärare utgår ifrån uppställda mål och ramar, relaterar dessa till den specifika skolsituationen samt planerar och genomför undervisning utifrån hänsyn till såväl motiverade som omotiverade elevers behov. Genom att skapa en god relation till eleven samt ett öppet och trivsamt klimat kan elevens vilja till att lära stimuleras.

REFERENSER

- Asplund, J. (1987). *Det sociala livets elementära former*. Göteborg: Korpen.
- Carlgren, I., & Marton, F. (2004). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundet.
- Claesson, S. (2009). *Lärares hållning. Klassiska undervisningsidéer och observationer av undervisning*. Lund: Studentlitteratur.
- Englund, T. (1997, 2009). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos AB.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. (2007). *Meodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3:4 uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Håkansson, J. (2011). *Synligt lärande. En presentation av en studie om vad som påverkar elevers studieresultat: Sveriges Kommuner och Landsting*.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kveli, A-M. (1994). *Att vara lärare*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindström, L., (2005). Sokrates och samtalskonsten. I A Forsell (Red.), *Boken om pedagogerna*. (s. 47-76): Stockholm. Liber AB.
- Myrberg, E., (2006). *Behöriga lärare gör skillnad*. I R Romhed (3-4.), Tema – Skolan. (s.38-44): Ord & Bild.
- Nordstedts. *Svenska Ordbok*. (2003). Göteborg: Språkdata och Norstedts Akademiska Förlag.
- Persson, S. (2007). Lärarna som agent på utbildningsarenan. I J Pierre (Red.), *Skolan som politisk organisation*. (s.82-84). Lund: Gleerups Utbildning AB.
- Pierre, J. (2007). *Skolan som politisk organisation*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Piaget, J. (2008). *Barnets själsliga utveckling*. (2:a uppl.): Norstedts Akademiska Förlag.
- Skolverket (2011). *Gymnasieskola*. Stockholm: Fritzes.
- Sundgren, G., (2005). Dewey, J. Reformpedagog för vår tid. I A Forsell (Red.), *Boken om pedagogerna*. (ss.79-104). Stockholm: Liber AB.
- Säljö, R., (2005). L. S. Vygotskij – forskare, pedagog och visionär. I A. Forsell (Red.), *Boken om pedagogerna*. (s. 109-130). Stockholm: Liber AB.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

BILAGA 1: Informationsbrev till lärare

Hej,

Jag heter Linda Eriksson och läser till gymnasielärare vid Göteborgs Universitet, där jag för närvarande skriver mitt examensarbete i lärarutbildningen. Jag har intresserat mig för elevens lärande och måluppfyllelse och hur detta upplevs av dig som lärare. Det kan handla om allt ifrån sociala relationer till de mer konkreta arbetsvillkoren och vilket stöd skolan som organisation, samt de verksamma inom skolan bidrar med. Med denna bakgrund söker jag lärare för en intervjustudie, varför jag hoppas att du har möjlighet att ställa upp och bidra med dina upplevelser och erfarenheter.

De enskilda intervjuerna kommer att ske under vecka 16, och tar högst en timma. Om samtycke ges kommer samtalet att spelas in på band, och allt som sägs vid intervjun är konfidentiellt. Dina svar och Dina resultat kommer att behandlas så att obehöriga inte kan ta del av dem. Vid samtliga utskrifter, texter och presentationer avidentifieras du som intervjudeltagare så att utomstående inte kan veta vem du är. Intervjuuppgifterna kommer att användas för detta examensarbete och kommer att publiceras vid Göteborgs Universitet. Vid undertecknande av detta samtyckesformulär ger du ditt samtycke till att medverka enligt ovan. Din medverkan är dock frivillig och du kan när som helst avbryta intervjun. Du kan också välja att ändra eller ta tillbaka något du sagt under intervjun. Om du har några frågor kring deltagandet går det bra att maila eller ringa. Tack på förhand.

Vänliga Hälsningar,

Linda Eriksson

lindale@telia.com

Mobilnr: 0707-399801

BILAGA 2: Informationsbrev till elever

Hej,

Jag heter Linda Eriksson och läser till gymnasielärare vid Göteborgs Universitet, där jag för närvarande skriver mitt examensarbete i lärarutbildningen. Jag har intresserat mig för elevens lärande och måluppfyllelse och hur detta upplevs av dig som elev. Det kan handla om allt ifrån sociala relationer till de mer konkreta arbetsvillkoren och vilket stöd skolan som organisation, samt de verksamma inom skolan bidrar med. Med denna bakgrund söker jag elever för en intervjustudie, varför jag hoppas att du har möjlighet att ställa upp och bidra med dina upplevelser.

De enskilda intervjuerna kommer att ske under vecka 16 och tar högst en timma. Om samtycke ges kommer samtalen att spelas in på band, och allt som sägs vid intervjun är konfidentiellt. Dina svar och Dina resultat kommer att behandlas så att obehöriga ej kan ta del av dem. Vid samtliga utskrifter, texter och presentationer aidentifieras du som intervjudeltagare så att utomstående inte kan veta vem du är. Intervjuuppgifterna kommer att användas för detta examensarbete och kommer att publiceras vid Göteborgs Universitet.

Vid undertecknande av detta samtyckesformulär ger du ditt samtycke till att medverka enligt ovan. Din medverkan är dock frivillig och du kan när som helst avbryta intervjun. Du kan också välja att ändra eller ta tillbaka något du sagt under intervjun.

Om du har några frågor kring deltagandet går det bra att maila eller ringa. Tack på förhand.

Vänliga Hälsningar,

Linda Eriksson

lindale@telia.com

Mobilnr: 0707-399801

BILAGA 3: Intervjuguide för lärare

Bakgrundsfrågor:

- Vilken utbildning har du?
- Hur länge har du arbetat som lärare (hantverksteknik/frisör)?
- Hur många skolor (hantverksteknik/frisör) har du arbetat i?
- Vilka åldrar och kurser undervisar du i?

Tema lärandets villkor:

- Vad tror du krävs för att eleven ska nå sin måluppfyllelse, och vara beredd att möta yrkeslivets krav på kunskap?
- Hur ser du allmänt på lärande och kunskapsutbildning?
- Vad tycker du att elever ska ha med sig när de möter yrkeslivet?
- Vad tycker du bör ingå i undervisning?
- Hur viktig är den sociala miljön (hemmiljö, kompisars påverkan, i och utanför skolan) för elevens lärande?

Tema det pedagogiska ledarskapet:

- Vilken betydelse har läraren för elevens lärande?
- Vad är viktigast att eleven får med sig utav undervisningen?
- Vilka metoder använder du dig av för att bedriva undervisning?
- Hur arbetar man/du med elevers olika behov?
- Hur kan man som lärare hjälpa elever att nå sina mål?
- Hur påverkas eleverna av undervisningen (olika strategier) och vad konkret kan begränsa respektive ge möjligheter för eleven att nå sina mål?

Tema skolan som organisation:

- Vad är din allmänna upplevelse av skolans huvudsyfte idag (övergripande)?
- Hur upplever du din arbetssituation i skolan?
- Hur upplever du att kollegor och ledning stödjer dig i ditt arbete?
- Hur påverkas ditt arbete av de eventuella begränsningar som du möter?
- Vilka begränsningar skulle du säga att du möter i ditt arbete som lärare när det gäller att möta elevers behov (undervisning, sociala)?
- Hur hanterar du problem som uppstår i arbetet?
- Vilka möjligheter skulle du säga att du har i ditt arbete (undervisning, skolan) att påverka elevens måluppfyllelse?
- Hur påverkas (begränsningar, möjligheter) elevernas lärande av de förutsättningar (skolspecifika) som finns i skolan?
- Vad är bra i utbildningen (frisör) i skolan?
- Vad kan man göra för att förbättra utbildningen (frisör) i skolan?
- Hur ser du på frisörskolans framtids utveckling?
- Har du något annat som du skulle vilja ta upp som du tror har betydelse för elevens lärande?

BILAGA 4: Intervjuguide för elever

Bakgrundsfrågor:

- Hur gammal är du?
- Vad fick dig till att söka frisörutbildningen?

Tema lärandets villkor:

- Vad tycker du är viktig kunskap att få med sig från frisörutbildningen?
- Vad tror du krävs för att du ska nå dina kunskapsmål (läroplan)?
- Vilka begränsningar (inre, själsliga, yttre, fysiska) tror du kan påverka för din måluppfyllelse?

Tema det pedagogiska ledarskapet:

- Vad är viktigast att du får med dig utav undervisningen?
- Hur stor betydelse har miljön (yttre, fysiska) för din kunskapsutveckling?
- Hur betydelsefull är läraren, när det gäller för dig att nå dina mål?
- Vad kan läraren göra för att hjälpa dig i ditt arbete?
- Vilken/vilka egenskaper tycker du är viktigt att läraren behöver ha för din kunskapsutveckling?

Tema skolan som organisation:

- Hur upplever du skolan?
- Hur upplever du din arbetssituation i skolan?
- Hur upplever du att skolan (kompisar, lärare, rektor, övriga verksamma) stödjer din personliga – och kunskapsutveckling?
- Hur påverkas ditt skolarbete av eventuella problem (kompisar, skolarbete, lärare, hemförhållande) som du möter?
- Hur hanterar du eventuella problem som uppstår och vem tar du hjälp av?
- Hur ser du på din utbildning (bra, mindre bra)?
- Har du något annat som du tycker är viktigt att ta upp när det gäller din personliga utveckling och kunskapsutveckling?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

UTBILDNINGS – OCH FORSKNINGSNÄMNDEN FÖR LÄRARUTBILDNING

Samtycke till intervjudeltagande i studie om elevens lärande och måluppfyllelse
Härmed intygas att jag har fått information, fått tillfälle att ställa frågor, fått de, besvarade och
samtyckt till deltagande i studien.

(namnunderskrift och namnförtydligande, intervjuperson)

GÖTEBORGS UNIVERSITET

UTBILDNINGS – OCH FORSKNINGSNÄMNDEN FÖR LÄRARUTBILDNING